

Uchwała Nr 31/2026
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia 08 lipca 2026 r.

dotycząca rządowego projektu ustawy – Prawo własności przemysłowej

Po rozpatrzeniu rządowego projektu ustawy – Prawo własności przemysłowej, Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego przedstawia następującą opinię.

Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego pozytywnie ocenia kierunek projektowanej reformy prawa własności przemysłowej. Przedłożony projekt stanowi pierwszą od ponad dwóch dekad próbę kompleksowego uporządkowania przepisów regulujących ochronę własności przemysłowej, uwzględniając zmiany wynikające z rozwoju gospodarki opartej na wiedzy, postępu technologicznego oraz prawa Unii Europejskiej. Na aprobatę zasługują działania zmierzające do uproszczenia postępowań przed Urzędem Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej, skrócenia czasu uzyskiwania praw wyłącznych oraz zwiększenia przejrzystości systemu ochrony własności przemysłowej. Projekt trafnie identyfikuje potrzebę usprawnienia systemu jako jednego z warunków wzrostu innowacyjności gospodarki i skuteczniejszej komercjalizacji wyników działalności badawczo-rozwojowej.

Jednocześnie Rada zwraca uwagę, że projekt koncentruje się przede wszystkim na modernizacji procedur administracyjnych prowadzonych przez Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej. Z perspektywy systemu szkolnictwa wyższego i nauki równie istotne jest jednak funkcjonowanie całego ekosystemu tworzenia, ochrony i komercjalizacji własności intelektualnej. O powodzeniu reformy zadecyduje nie tylko sprawność postępowań administracyjnych, ale również zdolność uczelni, instytutów badawczych oraz instytutów Polskiej Akademii Nauk do efektywnego zarządzania prawami własności przemysłowej i ich wykorzystania w relacjach z gospodarką.

Rada wskazuje, że projekt w niewielkim stopniu odnosi się do szczególnej roli podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki jako jednych z głównych wytwórców krajowej własności intelektualnej. Uczelnie i instytuty badawcze funkcjonują w odmiennych uwarunkowaniach niż przedsiębiorcy komercyjni. Realizują zadania związane z prowadzeniem badań naukowych, kształceniem kadr oraz komercjalizacją wyników działalności naukowej zgodnie z przepisami ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. W ocenie Rady warto rozważyć silniejsze powiązanie projektowanych rozwiązań z mechanizmami funkcjonującymi w systemie szkolnictwa wyższego i nauki, zwłaszcza w zakresie zarządzania własnością intelektualną i komercjalizacji wyników badań.

Rada pozytywnie ocenia rozwiązania zmierzające do skrócenia czasu uzyskiwania ochrony praw wyłącznych. Dla środowiska naukowego ma to szczególne znaczenie, ponieważ wartość gospodarcza wielu rezultatów badań jest silnie uzależniona od czasu uzyskania ochrony patentowej. Sprawniejsze procedury mogą zwiększyć atrakcyjność współpracy pomiędzy jednostkami naukowymi i przedsiębiorcami oraz ograniczyć ryzyko utraty potencjału wdrożeniowego wyników badań.

Jednocześnie Rada zwraca uwagę, że uproszczenie procedur administracyjnych nie będzie samo w sobie wystarczającym instrumentem zwiększania innowacyjności. Warunkiem skuteczności reformy jest równoległe wzmocnienie potencjału centrów transferu technologii, spółek celowych oraz innych jednostek odpowiedzialnych za zarządzanie własnością intelektualną w uczelniach i instytutach badawczych. To właśnie te jednostki stanowią podstawowe ogniwo łączące działalność naukową z gospodarką. Rada rekomenduje, aby działania wdrożeniowe towarzyszące wejściu w życie ustawy obejmowały również rozwój kompetencji tych jednostek oraz upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie ochrony własności przemysłowej.

Na pozytywną ocenę zasługuje wprowadzenie instrumentów mających zachęcać do kompleksowego korzystania z systemu ochrony własności przemysłowej, w tym mechanizmu IP COMBO oraz nowych rozwiązań dotyczących depozytu informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa. Rada rekomenduje jednak monitorowanie praktycznego wykorzystania tych instrumentów przez uczelnie i instytuty badawcze oraz ocenę, czy rzeczywiście prowadzą one do zwiększenia liczby zgłoszeń oraz skuteczniejszej ochrony wyników badań naukowych.

Rada odnotowuje również, że jedną z najdalej idących zmian projektu jest odejście od systemu badawczego w odniesieniu do wzorów użytkowych i zastąpienie go systemem rejestrowym. Rozwiązanie to może przyczynić się do znacznego skrócenia czasu uzyskiwania ochrony, co jest korzystne z punktu widzenia działalności innowacyjnej. Jednocześnie zmiana ta rodzi pytania dotyczące jakości udzielanych praw oraz pewności obrotu gospodarczego. W ocenie Rady zasadne jest monitorowanie funkcjonowania nowych rozwiązań po ich wejściu w życie oraz dokonanie oceny ich wpływu na praktykę korzystania z ochrony wzorów użytkowych przez podmioty prowadzące działalność badawczo-rozwojową.

Rada podkreśla również znaczenie zapewnienia odpowiednich warunków organizacyjnych dla realizacji reformy. Zakładane w projekcie skrócenie postępowań oraz zwiększenie efektywności działania Urzędu Patentowego będzie możliwe jedynie przy zapewnieniu odpowiednich zasobów kadrowych, organizacyjnych i cyfrowych. Rada rekomenduje monitorowanie stopnia realizacji tych założeń oraz ich wpływu na rzeczywisty czas rozpoznawania zgłoszeń.

W ocenie Rady skuteczność reformy będzie zależeć również od rozwoju kompetencji w zakresie zarządzania własnością intelektualną. Zasadne jest prowadzenie przez właściwe organy administracji publicznej, we współpracy z Urzędem Patentowym oraz środowiskiem akademickim, działań edukacyjnych skierowanych do pracowników naukowych, doktorantów, studentów oraz osób zajmujących się transferem technologii. Własność intelektualna powinna być postrzegana jako integralny element procesu badawczego i wdrożeniowego, a nie wyłącznie jako zagadnienie prawne.

Rada rekomenduje ponadto uzupełnienie procesu wdrażania ustawy o systematyczną ocenę jej efektów. W szczególności wskazane byłoby przeprowadzenie, po upływie pięciu lat od wejścia ustawy w życie, ewaluacji obejmującej:

- wpływ nowych regulacji na liczbę zgłoszeń dokonywanych przez uczelnie, instytuty badawcze oraz instytuty Polskiej Akademii Nauk;
- czas uzyskiwania ochrony praw wyłącznych;
- wykorzystanie nowych instrumentów przewidzianych ustawą, w tym mechanizmu IP COMBO;
- wpływ reformy na komercjalizację wyników badań naukowych oraz współpracę nauki z gospodarką;
- funkcjonowanie nowych rozwiązań dotyczących wzorów użytkowych.

Mając powyższe na uwadze, Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego pozytywnie opiniuje kierunek projektowanych zmian, uznając reformę prawa własności przemysłowej za ważny element rozwoju krajowego systemu innowacji. Jednocześnie Rada przedstawia powyższe rekomendacje, wskazując, że pełne osiągnięcie celów ustawy będzie wymagało równoległego wzmocnienia potencjału instytucjonalnego sektora nauki, rozwoju kompetencji w zakresie zarządzania własnością intelektualną oraz prowadzenia systematycznej oceny skutków wdrażanych rozwiązań.

Uchwałę otrzymują Marszałek Sejmu i Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

dr hab. Marcin Pałys, prof. UW